

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Husanov G'olib

Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi, o'qituvchisi

PEDAGOGNING KASBIY MAHORATINI OSHIRISHDA TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI

Annotatsiya: Pedagog bu yuksak madaniyatli mutaxassis, o'z fanini chuqur bilishi har bir dars jarayonida o'z mahoratini oshirib borish haqida tuxtalgan.

Kalit so'zlar: pedagog, jarayon, kasb, bilim, ko'nikma, jamoa, munosabatlar, mahorat, tajriba, fan, malaka, madaniyat.

Аннотация: Педагог – это высококультурный специалист, обладающий глубокими знаниями своего предмета и нацеленный на совершенствование своего мастерства на каждом уроке.

Ключевые слова: педагог, процесс, профессия, знание, умение, коллектив, отношения, умение, опыт, наука, компетентность, культура.

Annotation: A teacher is a highly cultured specialist who has deep knowledge of his subject and aims to improve his skills in every lesson.

Key words: teacher, process, profession, knowledge, skill, team, relationships, skill, experience, science, competence, culture.

Mamlakatimizda yuz berayotgan tub iqtisodiy va siyosiy ilohotlar jamiyat hayotning barcha sohalari, har bir fuqaro hayotiga daxldordir. Jamiyatdagi

o'zgarishlarning kuzatuvchisi emas, faol ishtirokchisi bo'lish uchun har bir mutaxassis va xizmatchi o'z kasbi bo'yicha zamonaviy bilimlarni o'zlashtirishi va amaliyotda qo'llashi lozim.

Mamlakatimiz ta'lim tizimi ham jamiyatdagi tub islohotlarga mos ravishda o'zining tuzilmasi va faoliyat yo'nalishlarini qayta ko'rib chiqmoqda.

Ta'lim tizimidagi o'zgarish va islohotlarning muvaffaqiyati oxir-oqibat asosiy ijrochi-maktab o'qituvchisining bilim saviyasi va malakasi, ilohotlarning mohiyati va talablarini qay darajada anglashi va ularga munosabatiga borib taqaladi.

Ta'lim tizimidagi islohotlar, o'quv rejalaridagi o'zgarishlar, umumta'lim maktablari oldiga qo'yilayotgan yangi vazifalar va yangicha talablar pedagoglar mahoratini o'stirishga ham yangicha talablar qo'ymoqda. Yangicha talablar qo'yilishi o'z navbatida pedagog mahoratini o'stirish jarayonining mazmuni, yo'nalishlarini loyihalash, uslubiy, psixologik va texnologik jihatdan ta'minlashni taqozo etadi. Pedagoglar kasbiy mahoratini o'stirishning yangi talablarga mos keladigan dasturlarini ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Ayni paytda mamlakatimizdagi o'qituvchilar malakasini oshirish institutlari va universitetlarda mazkur yo'nalishda mavjud bo'lgan imkoniyat va salohiyat mavjud. O'qituvchining pedagogik jarayondagi asosiy vazifasi: boshqaruvchilik.

O'qituvchining shaxs va jamoaning shakllanishi, rivojlanishi, bilim olishi va tarbiyalanishi jarayonini boshqaradi.

Boshqarish – bu yo'naltirish, vazifa berish, o'rgatish, yordam berish, qo'llab-quvvatlash, maslahat berish, raxbarlik qilish, kuzatish, talab qilish, ko'rsatma berishdan iboratdir.

Buyuk donishmand va mutafakkirlarimiz qarashlarida boshqaruv tizimiga quyidagi fikrlar bayon qilingan:

Biladi va bilishini ham biladi, u – olimdir, unga tobe bo'lmoq kerak.

Bilmaydi va lekin bilmasligini ham biladi, bu qobil insondir, unga o'rgatmoq kerak.

Bilar, lekin bilishini bilmas, u uyqudadir, uni uyg'otmoq kerak.

Bilmas, lekin bilmasligini ham tan olmas, u –joxildir, undan qochmoq kerak.

Ta'lim jarayonida o'qituvchining individul xususiyatlari ham o'ziga xosligi bilan ajralib turadi.

Melanxolik – tez ta'sirlanuvchan, arzimagan narsaga yig'lab yuborishi mumkin, uyatchan, tortinchoq.

Sangvinik – doimo ko'tarinki kayfiyatda yuradi, xushchaqacha-shadod inson.

Xolerik – urishqoq, serharakat, janjal qilishga moyil.

Flegmatik – ichimdan top deydi, ko'ngli bo'sh, bir vazifani bajarishda unga uzoq muddat kerak bo'ladi, uning yuzidan qanday kayfiyatda ekanligini bilish qiyin. Shuningdek, o'qituvchining pedagogik mahoratini tashkil etuvchi omillar:

- Yuksak axloqiylik
- Pedagogik tajriba
- O'z ustida ishlash
- Pedagogik madaniyat
- Mehnatni ilmiy tashkil etish.

O'qituvchining pedagogik mahorati – ishga bo'lgan fidoyilik, bilim va tajribalarning birikmasi bo'lib, pedagog faolyaitining eng yuqori cho'qqisidir. Chunki u o'ziga ajratilgan juda qisqa vaqt ichida eng yuqori mukammal natijaga erishadi.

Pedagogik mahoratning tarkibiy qismlari:

Insonparvarlik- kasbiy bilimlar,

Pedagogik qobiliyat – pedagogik texnika.

Mahoratning shakllanish bosqichlari – ijodkorlik, novatorlik.

Maxsus pedagogik sifatlar, ko'nikmalar –pedagogik tasavvur, pedagogik kuzatuvchanlik, pedagogik takt, pedagogik tafakkur, loyihalash, pedagogik muloqot, tashkilotchilik.

Tarbiyaviy bilim, ko'nikma va malakalar- tarbiyalash uslub va usullarini bilish, talaba, o'quvchi va ular jamoasi psixologiyasini bilish, tarbiyaviy tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish uslubiyatini bilish.

O'qituvchi shaxsining insonparvarlikka yo'nalganligi:

Kasbiga, ishiga va talaba (yoki o'quvchi)larga bo'lgan munosabati;

O‘z fanini chuqur bilishi va kasbiga tegishli bo‘lgan barcha fanlardan yetarli darajada xabardor bo‘lishi; Kasbiy bilimlar: kommunikativ, kreativ, tashkilotchilik, perseptiv (pedagogik ziyraklik, empatiya, intuisiya), konstruktiv, reflektiv.

O‘qituvchining tashqi qiyofasini ifodalovchi madaniyati.

Gavdani tutish – to‘g‘ri tutish (yurishda, o‘tirib turishda), qo‘llarning o‘qituvchi stolida erkin holatda bo‘lishi, batartibli, ixchamligi.

Kiyim – ozodaligi, shinam va bashangligi, kamtarligi, ranglarning mos holda tanlanishi, kiyimning yoshiga va kasbiga mosligi, kiyimni modaga muvofiqligi, taqinchoqlarning ishiga mosligi.

Pardozning me‘yordaligi, yoshi kasbi va ishiga mosligi, sochning ma‘lum bir tartibdali.

Mimika – his-g‘ayajonning ifoda etilishi, yuz mushaklarining ma‘noli harakatlarining so‘zlanayotgan nutqiga mosligi.

Pantomimika- qo‘l, oyoq, gavda harakatlari: yurish, qadam tashlash, erkin harakat qilish, jestlar.

O‘qituvchining pedagogik madaniyati bu murakkab tuzilma bo‘lib, u o‘z ichiga kasbiy pedagogik tajribani, undagi pedagogik mahorat darajasi va bilimlarni oladi. Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, yuqoridagi pedagoglar kasbiy mahoratini rivojlantirishda qo‘yilgan texnologik struktura o‘qituvchi faolligini, ish uslublarini, ta‘lim mazmunini takomillashuvida xizmat qiladi.